

Dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK
Instytut Nauk Pedagogicznych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja rozprawy doktorskiej

**Jakuba Sokolnickiego pt.: „Monitorowanie losów zawodowych absolwentów
uniwersytetów medycznych w Polsce” napisana pod kierunkiem
prof. dr. hab. Józefa Pótturzyckiego, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego,
Warszawa 2020, ss. 207.**

Podjęta w pracy doktorskiej problematyka wpisuje się w aktualne potrzeby i wymagania stawiane szkołom wyższym w Polsce w kontekście uwarunkowań rynku pracy i ewaluacji jakości pracy szkolnictwa wyższego. Sytuacja pandemii w Polsce wykazała istotne braki liczbowe personelu medycznego, a także wywołała dyskusję na temat kompetencji służb zdrowia w kontekście pozyskiwania kadr z zagranicy. Konieczne i pożyteczne jawi się zatem monitorowanie losów zawodowych absolwentów uczelni medycznych, aby zwrotnie otrzymywać informacje o ich sytuacji na rynku pracy w powiązaniu z oceną funkcji uczelni w przygotowaniu do życia zawodowego.

Mgr Jakub Sokolnicki w pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Józefa Pótturzyckiego na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego podjął się zadania opisu funkcjonowania systemu monitorowania losów zawodowych w uniwersytetach medycznych w Polsce, aby zidentyfikować oraz scharakteryzować rozwiązania organizacyjne i metodologiczne stosowane w badaniach aktywności zawodowe absolwentów tego typu uczelni w odpowiedzi na szkieletowo określone wyżej uwarunkowania i potrzeby.

Przedłożona do oceny praca doktorska składa się z wstępu, założeń metodologicznych, pięciu rozdziałów oraz bibliografii. Do pracy dołączono streszczenie oraz 11 załączników.

Analizę i szczegółową ocenę pracy doktorskiej rozpocznę od jej założeń metodologicznych. Trzykrotnie w strukturze pracy doktorskiej zamieszczono podpunkty dotyczące metodologii badań własnych, na s. 12 – 16 („Założenia metodologiczne”), gdzie uzasadniono wybór tematu oraz wskazano przedmiot, problemy badawcze, cele badań i wyliczono zastosowane w pracy doktorskiej metody badań, w rozdziale III, p. 3.3. „Założenia metodologiczne badań”

(s. 68-74) scharakteryzowano próbkę badawczą i wskazano zasadę jej doboru oraz opisano zastosowane w pracy doktorskiej metody badawcze, jak i w rozdziale IV, p. 4.1 „Charakterystyka metody badawczej” (s. 102-103), gdzie scharakteryzowano metodę badawczą użytą do analizy monitoringu losów zawodowych w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Zakres wskazanych celów i pytań badawczych wyczerpuje satysfakcjonująco problematykę zakreśloną w przedmiocie badań, tj. funkcjonowanie systemów monitoringu losów zawodowych absolwentów uniwersytetów medycznych w Polsce. Do opisu próbki badawczej i sposobu jej doboru nie zgłaszam zastrzeżeń - badaniem objęto 9 uczelni wyższych spośród 11, jakie działają w Polsce, podając uzasadnione kryteria ich doboru. Do realizacji postawionych celów i pytań badawczych dobrze dobrano metody badań: analizę źródeł zastanych, badanie ankietowe przedstawicieli jednostek uczelnianych zajmujących się MLZA (skrót od: monitorowanie losów zawodowych absolwentów, jaki będzie dalej stosowany) oraz wywiady pogłębione z głównymi aktorami zaangażowanymi w proces MLZA. W podpunkcie 3.3 znalazły się też scenariusze wywiadu oraz informacje dotyczące doboru próbki badawczej do wywiadów. W podpunktach „Założenia metodologiczne” (s. 12-16) oraz „Założenia metodologiczne badań” (s. 68-74) brakuje odniesień do opisu systemu monitorowania losów zawodowych absolwentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, któremu poświęcono na etapie prezentowania wyników badań odrębny (IV) rozdział. Dopiero też we wskazanym rozdziale mowa jest o kolejnej metodzie badawczej - obserwacji uczestniczącej zastosowanej w odniesieniu do tej placówki, która w moim odbiorze pełniła w badaniach własnych rolę wspomagającą. Dominującą rolę w gromadzeniu i analizie danych prezentowanych w IV rozdziale rozprawy doktorskiej pełniła natomiast metoda/ technika analizy dokumentów, z których korzystał Doktorant, tj. aktów prawnych, raportów z badań absolwentów, narzędzi badania absolwentów, a której w podpunkcie „Charakterystyka metody badawczej” nie wskazał.

Przy okazji w odpowiedzi na recenzję proszę o doprecyzowanie, co oznacza opracowanie własne załączników 1-4, 6 i 8 i jaką rolę odegrały one w pracy doktorskiej, ponieważ zdefiniowano je w streszczeniu jako narzędzia badawcze, a nie wykazano ich w żadnej części założeń metodologicznych.

Podsumowując tę część oceny stwierdzam, że zamieszczone w trzech częściach informacje dotyczące metodologii badań własnych wyczerpują listę koniecznych w metodologii zagadnień i dają wgląd w koncepcję badań własnych, jednak zawierają wskazane wyżej niedociągnięcia i braki. Szkoda, że wszystkie kwestie metodologiczne nie zostały,

zgodnie z powszechną praktyką, zamieszczone w jednym miejscu dla większej przejrzystości koncepcji metodologicznej pracy doktorskiej.

Rozdział I „Monitoring losów zawodowych absolwentów – definicje i dobre praktyki oraz rozdział II „Instytucjonalizacja monitoringu losów zawodowych na uczelniach wyższych” stanowią łącznie teoretyczną ramę dla badań własnych. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów są trafne, a zamieszczone w nich treści wyczerpują wskazane zagadnienia. Słusznie Doktorant rozpoczął rozważania od zdefiniowania kluczowych pojęć związanych z monitorowaniem losów zawodowych i pogłębił ich rozumienie w świetle teorii. Istotną i wartościową częścią I rozdziału jest przegląd rozwiązań stosowanych w monitorowaniu absolwentów uczelni wyższych na świecie: w 6 krajach (Niemcy, Finlandia, Wielka Brytania, Włochy, Węgry, Tajwan), które Doktorant rozpoznał samodzielnie oraz innych krajów na podstawie raportów z międzynarodowych badań porównawczych w Europie oraz poza Europą. Wykazał się przy tym umiejętnością wykorzystywania i łączenia informacji z różnych źródeł: literatury przedmiotu, stron internetowych, a także z obserwacji i rozmów oraz syntetycznego prezentowania pozyskanych treści. II rozdział jest natomiast autorską propozycją wskazania etapów instytucjonalizacji monitoringu losów zawodowych absolwentów w Polsce. Etapy te zostały dobrze udokumentowane poprzez odwołania do kluczowych dla MLZA instytucji oraz literatury przedmiotu. W analizowanym rozdziale Doktorant umiejętnie łączy praktykę z teorią, co jest oczekiwanym efektem kształcenia na studiach doktoranckich.

Rozdziały III i IV zawierają wyniki badań własnych zaprojektowanych na potrzeby pracy doktorskiej.

W rozdziale III zaprezentowano wyniki badania systemów MLZA w uniwersytetach medycznych zgodnie z etapami wskazanymi w metodologii badań własnych na s. 70, tj.: 1. analiza materiałów dotyczących tematyki w źródłach oficjalnych; 2. przeprowadzenie badania ankietowego wśród jednostek uczelnianych zajmujących się MLZA; 3. przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z głównymi aktorami zaangażowanymi w proces MLZA. Wyniki badań, wynikające z przeprowadzonych i wskazanych wyżej czynności badawczych, zostały pomieszczone na 28 stronach dysertacji. Niefortunne jest sformułowanie pierwszego etapu badań oraz w ślad za tym podpunktu 3.4 rozprawy doktorskiej. W literaturze metodologicznej znajdujemy różne określenia na tego rodzaju czynności badawcze, takie jak np.: analiza źródeł zastanych i anglojęzyczny odpowiednik: analiza desk research, czy analiza dokumentów. Niezrozumiałe jest szczególnie dookreślenie w „oficjalnych źródłach”, co w recenzowanej pracy doktorskiej oznacza analizę stron

internetowych jednostek uczelnianych zajmujących się MLZA oraz zamieszczonych tam dokumentów, typu: zapisy prawne, wzory deklaracji uczestnictwa, wzory ankiet, raporty z badań. Podrozdział ten wieńczy tabela 7 „Zestawienie informacji dotyczących MLZA na stronach internetowych uniwersytetów medycznych”, która syntetyzuje przeprowadzone w tym podrozdziale analizy. W podrozdziale 3.5 zawarto wyniki badań wśród przedstawicieli jednostek zajmujących się monitoringiem. Kluczowe kwestie, których dotyczyło badanie ankietowe, zostały zamieszczone w tabelach 8-14. Zawarte tam wyniki ilościowe zostały poprawnie skomentowane. W podrozdziale 3.6 Doktorant zaprezentował opinie głównych aktorów procesu monitoringu: przedstawicieli jednostek prowadzących badania absolwenckie, władz uczelni, pracodawców. Zgromadzony tam materiał przynosi aktualną i wartościową wiedzę na temat funkcjonowania MLZA w uniwersytetach medycznych - jego słabych i mocnych stron od osób, które w tym procesie bezpośrednio uczestniczą i z jego wyników korzystają.

W rozdziale IV Doktorant przedstawił sposób funkcjonowania systemu MLZA Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Zebrany materiał zaprezentowano w dwóch perspektyw. „W pierwszej odtworzony został kontekst historyczny i instytucjonalny umożliwiający pełniejsze poznanie rozwoju MLZA w ramach tej uczelni na przestrzeni wielu lat. (...) W drugiej zaś zaprezentowano wybrane fragmenty szczegółowych raportów z badań absolwenckich i pracodawców.”(s. 102) Wskazana w ten sposób problematyka rozdziału wpisuje się w cele i problemy badawcze zaprezentowane na wstępie pracy doktorskiej, choć stoję na stanowisku, że dla transparentności badań lepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie odrębnych celów oraz problemów badawczych dla tej części badań własnych. Zawartość rozdziału jest dobrze ustrukturyzowana i wyczerpuje wskazane w tytułach i podtytułach treści. Uszczegóławia i pogłębia kwestie omówione zbiorczo w rozdziale III na przykładzie WUM. Zebrane dane zostały dobrze zilustrowane w tabelach. Dodatkowo Autor zamieścił podsumowanie wyników tej części badań na końcu rozdziału, czego nie zrobił w rozdziale III.

Zwyczajowo podsumowanie wyników badań, dyskusja i wnioski stanowią zwieńczenie badań własnych oraz całej rozprawy doktorskiej i nie są umieszczane w odrębnym rozdziale. Nie odnosi się tam Doktorant w wynikach i wnioskach wprost do celów oraz problemów badawczych sformułowanych na wstępie pracy doktorskiej - formułuje je na ogólniejszym poziomie. W związku z tym brak wniosków, tj. odpowiedzi na problemy szczegółowe, w rozdziale III jest tym wyraźniejszy. Ważną i wartościową częścią podsumowania jest dyskusja

wyników badań w wybranych (ośmiu) kontekstach, które mogą być inspiracją do dalszego namysłu nad rozwojem systemu monitoringu losów zawodowych absolwentów nie tylko w uczelniach medycznych. Rozprawę kończą rekomendacje Autora dla organizacji i osób odpowiedzialnych za MLZA.

Uwagi końcowe

W moim odbiorze praca doktorska mgr Jakuba Sokolnickiego jest wartościowym przyczynkiem dla praktyki w dziedzinie monitorowania losów zawodowych absolwentów szkół wyższych. Na przykładzie uczelni medycznych Doktorant poddał analizie wszystkie zagadnienia związane z tym zadaniem szkół wyższych, wyciągnął z badań własnych prawidłowe wnioski oraz sformułował rekomendacje do dalszych prac rozwojowych dotyczących przygotowania studentów uczelni medycznych do wejścia i funkcjonowania na rynku pracy, z których mogą skorzystać także inne szkoły wyższe. Praca została starannie przygotowana pod względem formalnym (poprawność języka, opanowanie techniki pisania pracy, spis rzeczy, odsyłacze).

Doktorant ma dobre wyczucie aktualnych problemów badawczych, umie adekwatnie dobrać teoretyczny i metodologiczny model analizy badanej praktyki, rzetelnie prezentuje wyniki badań, potrafi je uogólnić. Tym samym wykazał się w dysertacji koniecznymi kompetencjami, aby aspirować do tytułu doktora. Mam nadzieję, że wskazane niedostatki przyczynią się do budowania Jego coraz większej świadomości teoretycznej i metodologicznej oraz do ciągłego doskonalenia w pracy naukowej.

Konkluzja

Rozprawę doktorską mgr. Jakuba Sokolnickiego „Monitorowanie losów zawodowych absolwentów uniwersytetów medycznych w Polsce” oceniam pozytywnie. Uważam, że spełnia ona wymagania ustawy z dnia 14.03.2003r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnoszę o dopuszczenie mgr. Jakuba Sokolnickiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego.

Toruń, 11.01.2021 r.

